

JOSEF ČAPEK: PLCHOVA SLÁVA A KONEC

Sága o plchovi II

K naší stížnosti na plcha, který se usadil v komůrkovém topení, dostalo se nám od čtenářstva přehojných projevů účasti. Podle těchto příspěvů dá se lidstvo rozdělit na tři kategorie, s kterými se setkáváme i při všem ostatním lidském činění: 1. na lidi stejně postižené, 2. na lidi dobré vůle, 3. na posměváčky. - Otiskujeme z nich ty nejvýznačnější, aby z toho něco měli.

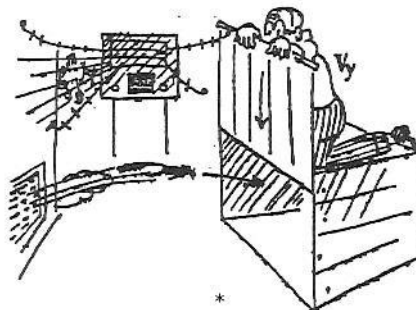
Tak přihlásil se jeden občan, který sice měl plcha (v domnění, že je to mladá kuna), ale byl to plch s utrženým ocáskem. Dále pak měl v komíně lišku, z čehož se vyvinul sběh lidu, na půdě poštovní holuby a tchoře, štěně, které za dopoledne vyrobilo 18 loužiček, chov sův, domácích myší, užovek a sbírku blech, a k tomu manželku, která tuto jeho zálibu v přírodě nikterak nesdílela. A plcha lze prý chytit na kousek masa políčený pod hrnec podepřený dřívkem.

S plchem se však musí opatrně. Píše jedna čtenářka: „Dovoluji si Vám upřímně radit, neberte plcha do ruky. Ve Kdyni ho jednou přinesly děti z Herštýna do školy mému tatínkovi, a jak byl vypuštěn z krabíčky, bleskurychle vylezl tatínkovi po rukávě na rameno a prokousl mu ucho.“

(Za tuto radu jsem opravdu upřímně povděčen, neboť jsa rovněž tatínkem, mohl bych věru být plchem kousnut, když plši tak rádi tatínky koušou, a to nota bene do ucha. – Ochočené veverky nejsou tak vybíravé; jedna taková kousla před dávnými lety Karla Čapka do ucha a propíchla mu je tak šikovně jako konduktér jízdní lístek; hráli jsme si pak s tím procviknutým uchem celý den na jízdu dráhou do Králové Hradce.)

A prý já bych plcha prostě vykourila a na mřížku bych navlékla plátěný pytlík. Ale to vykourení není tak prosté: „Nejlíp se k tomu hodí koňské paznehty, a jakmile plch začne těmi komůrkami vekslovat čili, jak vy neodborně říkáte, cirkulovat, tož hned foxteriéra na něho! Toho foxteriéra naučte napřed chytat všechno živé, nezakousnuté, a napište mi laskavě, jak jste ho tomu naučil,“ píše jeden majitel drsnosrstého foxteriéra z Moravy.

(Tedy opravuji své neodborné označení na situační kresbě z prvního vypravování a budiž tam čteno: tudy veksluje studený vzduch a plch. Pokud pak se týká foxteriéra, má Karel Čapek takovou potvoru, která chytá všechny živé a nezakousnuté návštěvníky do lýtka a nikdo ji tomu neučil.)

Lesní správce ze Šumavy, jehož rodina je postižena bručivým mývalem, radí koupiti si vretku, s přesnou adresou: třeba na splátky a dočtete se o ní v Brehmovi. Puštěte vretku na jedné straně do topení a na druhé čekejte s pytlem; než napočítáte do dvou, šups, bude plch v pytli. Ne-li, pak vretka plcha sežrala a usadila se v kamnech sama. Snad byste ji pak mohl vyfouknout řádným elektroluxem nebo vytopit pumpou od Zikmundů.

Další rady, z nichž mnohé svědčí o značném technickém důvtipu, týkají se způsobu, jakým vylákati plcha pod hrnec, pod rendlík, do pekáče naplněného arabskou gumou nebo klijem, ba i do koupací vany. Náruživě rád dá pryč se polapiti na tučného švába.

(Sháněl jsem se u všech dobrých známých, mají-li šváby, že bych nějakého potřeboval. Ale ukázalo se, že po celé Praze ani v domácnostech soukromých, natož pak v jiných provozech, v pekařstvích, restauracích, uzenářstvích, nejsou vůbec žádní švábi k dostání; vyhnul tu veskrze a jediný neživý exemplář je uchován pouze ve sbírkách Národního muzea.)

MILYLYPANEČ APEK VEMTENAKEJ BODLAČ AHMATEJTE VKAMNECHNA
PICHNITEPLCHA AVYTAHNITE VEN. SYLVAKNOTKOVA BRNOŽABOVŘESKY 3 ½roku
stará.

Slovutný mistře!

Podepsané ředitelství co ředitelstvo podniků, které vyrábí výhradně kamna dle systému Heim, dovoluje si na Vaši veřejnou výzvu, uveřejněnou v LN ze dne 15. března, Vás ujistiti, že Heimova kamna nevyrobíme proto, aby poskytovala bezpečný útulek zvířátkům, kterým se nelíbí v kleci. Kamna naše jsou určena výhradně pro bytový otop, a tudíž k pohodlí našich vážených P.T. zákazníků. Kdybychom byli tušili, že se Vám, slovutný mistře, nastěhuje do kamen plch, byli bychom větrací mřížku udělali hustší, ale neměli jsme o existenci hlodavce tohoto jména ani tušení. Velice litujeme, že jsme našimi kamny zavdali příčinu k znepokojování Vašeho rodinného klidu, a jsme milerádi ochotni, aby se Vám podobná příhoda neopakovala, vyměnití bezplatně mřížku za jinou, hustší.

V dokonalé úctě

Moravia akc. spol.

*

Je-li plch ze Slovenska, bude pravděpodobně z Oravského Podzámku, kde býváte v létě. Plch by se jistě rád vrátil do prostředí, v němž je zrozen. Postavit ve Vaší přepychové vile oravský hrad není technicky možné a také by se touto stavbou zvýšil Váš hypotekární dluh. Pokud se však pamatují, ve sbírkách oravského hradu jsou dva jeho modely. Snad Vám správa jeden model dočasně zapůjčí a Vy jej umístíte u kamen, z nichž plch vychází.

A aby prostředí bylo ještě přirozenější - a je-li plch opravdu plch *lískový* - , dejte mu tam ještě několik *malinových keřů* a zpívejte mu k tomu: A já som z Oravy děbnár. Já Vám za to ručím, že se z toho překvapení plch srdečně potěší a ihned se uhnízdí.

Vám oddaný
Emherizza Citrinella
Suchá Hora

Vážený pane, nejlépe byste udělal, kdybyste se o radu, jak dostat plcha z ventilace, obrátil do Zlína. Víím, že by Vám Zlínští poradili takto: Napište na lístek papíru: „*Děkujeme Vám, že*

nevlézáte do ventilace.“ Až ten plch vyleze a ten lístek si přečte, už se jistě víckrát do ventilace nevrátí.

M. H.

Pokládám Vaši situaci skutečně za zoufalou. Nejsem sice dosud plukovníkem, nesloužil jsem v Indii, a přestože jsem neměl jakživ s plchy co dělati, pospíchám Vám na pomoc s upřímnou a praktickou radou. Ale činím tak více z lidskosti a lásky k bližnímu.

Až toho plcha chytíte, určete si bezpečně, anebo ještě lépe, dejte si zkušeným znalcem plchů zjistiti jeho rod a zapište si to do notýsku nebo do kalendáře, abyste to nezapomněl. Pak toho plcha zase opatrně pusťte do Vašich kamen.

Teď poprosíte Vašeho přítele na Slovensku, aby Vám poslal ještě jednoho plcha, ale druhého rodu, než je ten Váš. Bezpečně si předem zjistěte, že je takového rodu, o jaký jste žádal, a vpusťte ho opět do oné klícky, ze které se podařilo tomu prvnímu utéci, a čekejte tak dlouho, až i tento z klícky uteče.

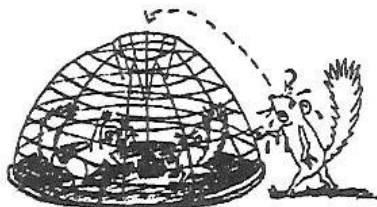
Jakmile se tak stane, máte úspěch skoro zajištěn. Několik dnů si plchů vůbec nevšímejte, dokud nezapomenete, jak který plch vypadá. Podle zápisu na kalendáři nebo v notýsku oživte svoji paměť, jakého rodu Váš plch je, a podaří-li se Vám jednoho plcha chytiti, přesvědčte se, chytil-li jste toho pravého, či onoho druhého. V tom případě nepravého plcha pustíte a začnete honičku znovu tak dlouho, dokud nechyťte toho zatroleného. Tak se při tom nestane nic a) plchovi, b) kamnům, c) domku, d) Vám ani Vaší rodině.

Právě se dovídám, že nejpříhodnější den na chytání plchů je pátek a nejlépe prý se chytají v pletených rukavicích.

Čtenář z Plzně

Ctěný pane,

plán číslo 1: Plchové jsou tvorové společenší. Nejlépe by bylo, kdybyste ho nechytal. Protože ani nevíte, zda je Váš plch samec či samička, ani jaké čeledi, navrhuji, abyste koupil páreček plchů *Myoxus glis*. Svému plchovi nedáte nic k žrádlu - zakoupený nový párek umístíte v klícce, kterou přistavíte k větráku. (Obrázek připojuji.) Plch, trápen hladem,

nebude se dlouho rozmýšlet a vlezte do klece za kamarády. Nevleze-li tam, znamená to, že jste volil špatný druh plchů, načež opakujte pokus s párkem plchů *Myoxus nitela*, po případě s párkem plchů *Myoxus dryas*, a selžou-li i ti, tu s párkem *Muscardinus avellanarius*. Až vyzkoušíte postupně všechny druhy a Váš plch se nenachytá, patrně jest plchem samotářem a na takového zapeklitého stárnoucího poprdu musíte použít metody:

plán č. 2: Objednejte si několik obrazů a soch z Mánesa a rozmístíte je tak, aby plchovi vycházejícímu za potravou padly rovnou do oka. Jakmile je spatří, zaručeně se mu zamotá hlava a Vy, ukrytý někde nablízku, snadno ho polapíte. (Zde je jedno nebezpečí pro plcha: aby ho, nemá-li dobré nervy, nesekla mrtvička.)

Plán č. 3: Přistavte co možná nejblíže k větráku rádiový aparát – při tom můžete klidně zůstat v místnosti. Spustíte československý rozhlas, k větráku přistrčte bednu se stahovací stěnou dle připojeného náčrtku. Na rádiu pustíte zemědělský rozhlas nebo trampské písně na deskách a za nějakou dobu vylétne plch, jako smyslu zbavený, z pelechu a rovnou do bedny. Spustíte stěnu a plch je chycen.

Al' Bright
plukovník bengálských jezdců
256. jezdecké brigády v. v.

(K tomu podotýkám: oba poslední plány pana plukovníka jsou zajisté velmi drastické, ale jednak nedosti účinné, jednak i značně nebezpečné. Plch vyznačuje se tak dobrými nervy, že bez mrtvičky snáší obrazy nejen Špálovy, Kubištovy aj., nýbrž dokonce i mé. Pokud pak se týká trampských písní a zemědělského rozhlasu, jak se to rýmuje s požadavkem, aby se při tom nestalo nic mně? Kam bych měl při tom jako smyslu zbavený vletět já? Na to pan plukovník při své říznosti dosti nepomyslel.)

Tak to tedy je plchova sláva. A zatímco tyto řádky píšeme, není již plcha v kamnech. A čtenáři by rádi věděli, kterých zde uvedených prostředků bylo k tomu použito.

Zajisté mohlo být použito všech. Mohl jsem si, poslušen všech dobrých rad, poříditi 5 párů různých plchů, vretku, foxteriéra, který chytá všechno živé, a snad i švába a vpustiti to všechno do pokoje a na mřížce by byl přidělán pytel. K tomu hrnce a rendlíky opřené o dřívko, kastrol s klijem a pálení dole koňská kopyta, při čemž by byl spuštěn zemědělský rozhlas střídavě s trampskými písněmi, a to všechno naráz, v pátek, s prokousnutým uchem a v nitěných rukavicích. - Skutečnost jest prozaičtější, jako vždycky. Plch se na čas usadil ve vysunovacích dveřích a v noci veksloval ventilací nahoru do ložnic, kde vysedával na otevřených oknech. První opravdu teplá noc ho pak zlákala a vydal se po římse a po úponkách divokého vína ven, do zahrady, do přírody, kam od začátku, spíše než do kamen, takové zvířátko patří. A tím je jeho přechodná sláva na všechny strany uspokojivě ukončena.

Lidové noviny 12. 4. 1936.